

DEJINY (NEDO)BUDOVANIA LEKÁRSKEJ FAKULTY V BRATISLAVE

László Kovács¹, Peter Labaš²

¹2. detská klinika LF UK a DFNSP, Bratislava

²1. chirurgická klinika LF UK a FNSP, Bratislava

Ambulantná terapia, 2008, roč. 6 (1): 59–62

Novodobá myšlienka založiť univerzitu na území dnešnej Bratislavy sa zrodila pred 130 rokmi, takmer 400 rokov po ukončení činnosti Academia Istropolitana založenej kráľom Matejom Corvinom (1). A tak sa už 130 rokov uvažuje o vybudovaní Univerzitnej nemocnice, ktorá by bola dôstojnou bázou jej Lekárskej fakulty a slúžila by pre blaho pacientov a v prospech výchovy nastupujúcich generácií lekárov.

Trefortova iniciatíva

Vzhľadom na preplnenosť oboch, vtedy už existujúcich uhorských univerzít v Budapešti a v Kluži, zaslal dňa 14. augusta 1878 minister vzdelávania (v plnom znení „minister pre veci náboženstva a verejného vzdelávania“) Agost Trefort prípis hlavnému županovi bratislavskej župy Istvánovi Esterházymu, v ktorom označil Bratislavu za potenciálne sídlo „tretej univerzity“. Táto správa „zožala nadšené ovácie lokálnych zákonodarcov“, ktorí na zasadnutí dňa 2. septembra 1878 vyslovili svoju ochotu tento plán aj finančne podporovať, lebo ako hlavný župan poznamenal, „plánovaná univerzita je bližšie k uskutočneniu, než by si to ktokoľvek mohol aj pomyslieť“ (2). Delegácia mešťanov na čele s hlavným županom požiadala o audienciu u panovníka na budínskom hrade, kde jej bolo dňa 5. decembra o 10 hodine „milostivo povolené odovzdať priamo do výsostných rúk cisára a kráľa Františka Jozefa I. ich memorandum o podpore univerzitnej myšlienky. Panovník s potešením prijal vrelý záujem zákonodarcov mesta a župy o túto významnú kultúrnu otázku a vyjadril sa, že memorandum poskytne vláde na dôkladnú analýzu. Ak sa zistí, že súčasné podmienky štátu dovoľujú uskutočnenie plánu, tak ochotne poskytne svoj súhlas“ (3).

Prečo Bratislava?

Odpoveď panovníka hodnotili predstavitelia mesta ako „viac pozitívne, než negatívne“. Počiatkové nadšenie však postupne ubúdalo. Príčina výrazného spomalenia plánu nespočívala v zníženej blahovôli kompetentných činiteľov, skôr v nejednotnosti názorov verejnosti. Časť uhorskej tlače už od samého začiatku zastávala názor založiť „tretiu univerzitu“ nie v Bratislave ale v niektorom inom meste. V tejto súvislosti sa uvažovalo o Košiciach, Debrecíne, Pátkostolí, Gyóri, a hlavne o Segedíne, ktorý sa

v tomto čase spamätával z „potopy tisícročia“ (4). Za týchto okolností Ministerstvo vzdelávania nemienilo svojím unáhleným rozhodnutím predísť dostatočnému vykryštalizovaniu názorov. Pre verejnosť sa odkladanie termínu vzniku „tretej univerzity“ zvyčajne zdôvodňovalo nedostatkom finančných prostriedkov, čo by znamenalo vznik tejto inštitúcie iba v neskoršej budúcnosti. Napriek tomu boj medzi súťažiacimi mestami pokračoval nezmenenou intenzitou v priebehu nasledujúcich desaťročí.

Ambície Bratislavčanov najpresvedčivejšie obhajoval v tlači lekár Gabriel Pávay-Vajna. Niektoré z jeho argumentov v konečnom dôsledku zavázali. Lekársku fakultu Viedenskej univerzity navštevovalo v tom čase viac ako 2 000 poslucháčov. Z nich viac ako dve pätiny tvorili študenti z Uhorska a už sa začalo aj verejne diskutovať o obmedzení, alebo vôbec zamedzení ich štúdia. Preplnená bola aj lekárska fakulta v Budapešti. Pávay-Vajna preto zdôrazňoval nevyhnutnosť založiť v Uhorsku novú univerzitu a najmä lekársku fakultu. Najlepšie predpoklady podľa neho mala práve Bratislava, kde už existovala Štátna nemocnica, Detská nemocnica, Vojenská (posádková) nemocnica a ďalšie zdravotnícke zariadenia (5). Argumentácia skupiny okolo dr. Pávay-Vajnu našla ohlas. V uhorskom parlamente bol v roku 1885 predložený ministrom Trefortom zámer návrhu zákona o založení Lekárskej fakulty v Bratislave tak, aby sa jej prvý ročník mohol otvoriť už v školskom roku 1885–1886. Ostatné fakulty mali nasledovať o niekoľko rokov neskôr.

Roky čakania

Choroba a napokon aj úmrtie ministra Treforta v roku 1888 však prekazili realizáciu plánu a celá vec sa na istý čas dostala na okraj verejného záujmu. Nasledujúci ministri vzdelávania, Albin Csáky a Lóránd Eötvös, už nepovažovali otázku ustanovenia „tretej univerzity“ za aktuálnu. Svoj názor zdôvodňovali nielen nedostatkom finančných zdrojov, ale aj odborných kapacít. Všeobecná spoločenská nálada, napätá medzinárodná situácia a ostrý vnútorpolitický boj medzi jednotlivými stranami dlhšiu dobu nepriali takémuto veľkolepému kultúrnemu činu. Ako sa v dobovej tlači uviedlo „...u nás všetko spí...

celé hnutie zaspalo a pre nepriaznivé politické okolnosti neexistuje možnosť, aby sa v blízkej budúcnosti našiel priestor na riešenie problému univerzity“ (9).

Až v roku 1907 nový minister vzdelávania, Albert Apponyi, verejne podporil myšlienku vzniku nových univerzít a bol naklonený túto dlhotrvajúcu otázku riešiť, aj keď v neurčitom termíne (7). Ľady sa pohli znovu v polovici roku 1910, kedy sa rozšírila správa, že víťazom súťaženia o „tretiu univerzitu“ sa stal Debrecín. To prebudilo verejnosť ostatných súťažiacich miest a na ministra sa s opakovanou prosbou o univerzitu obrátili zákonodarcovia Košíc, Segedína a Debrecína, ktorí prisľúbili aj značnú finančnú spoluúčasť v prípade získania univerzity (10, 11). Bratislavskí zákonodarcovia v tomto období sústredili svoj záujem na prebiehajúce voľby a až 20. apríla 1911 sa rozhodli prijať uznesenie, podľa ktorého mesto ponúkne na účely univerzity milión korún a ďalšími 2 miliónmi prispeje k nákupu potrebného stavebného pozemku (12).

Zákon o univerzite

Nádej pre Bratislavu poskytol prípis ministra Zichyho adresovaný mestskej rade, že „...v prípade, že vláda a parlament súhlasí so založením kráľovskej univerzity v Bratislave, bude potrebné doterajší prísľub o príspevku mesta v niektorých bodoch modifikovať: 1. Mesto má poskytnúť trojmiliónový príspevok bez presného určenia účelu a táto suma sa má zaplatiť do štátnej pokladnice neodkladne po prijatí zákona. 2. Slobodné kráľovské mesto Bratislava sa má zaviazť poskytnúť primeraný pozemok na účely botanickej záhrady. 3. Mesto má vyhlásiť, že v prípade pozitívneho rozhodnutia o univerzite a o postavení budov univerzity a internátov, atď. na takom pozemku, ktorý síce hraničí s mestom, ale zatiaľ nie je v dostatočnej miere regulovaný, ...mesto je pripravené regulovať túto mestskú časť a bez odkladu pripraviť tam potrebnú kanalizáciu, vodovody, elektrifikáciu a cesty. 4. V prípade získania univerzity slobodné kráľovské mesto Bratislava prevedie na ministerstvo vlastnícke práva Detskej nemocnice Františka Jozefa a tiež budúceho kultúrneho paláca, ktorý má slúžiť aj ako univerzitná knižnica“ (13).

Minister Zichy prijal dňa 25. novembra 1911 delegáciu mesta a župy a oficiálne vyhlásil, že „po dô-

kladnom prehodnotení všetkých okolností uhorská vláda rozhodla o založení dvoch univerzít súčasne v Debrecíne a v Bratislave a tento vládny návrh sa predkladá Parlamentu na rozhodnutie“. V podobnom zmysle sa vyjadril aj premiér Károly Khuen-Héderváry (14). Návrh zákona o nových univerzitách sa podal do parlamentu dňa 1. decembra 1911 a jeho plenárna diskusia prebehla dňa 5. júna 1912 (15). V diskusii odznelo principiálne stanovisko ministra Zichyho, že vláda mieni vytvoriť iba „kompletné univerzity s viacerými fakultami“ a preto na bratislavskej univerzite urobí všetko pre prípravu vzniku právnickej fakulty“ (16). Nakoniec bol vládny návrh akceptovaný a prijatím Zákona číslo XXXVI/1912 sa aj formálne ukončil takmer 40 rokov trvajúci boj o vznik univerzity v Bratislave.

Nádejné lokality pre Lekársku fakultu

Už v roku 1878 reagovali mestské orgány na Trefortov iniciačný prípis okamžitým vytvorením komisie na posúdenie možnosti umiestnenia budúcej univerzity, najmä jej plánovanej lekárskej a prírodovedeckej fakulty. Agost Trefort na návšteve Bratislavy v septembri 1879 osobne prezrel komisiou navrhnuté potenciálne lokality: Štátnu nemocnicu (bola otvorená v roku 1864) a Schiffbeckov pozemok (okolie terajšej Medickej záhrady). Ministri sa zvlášť zapáčil Grassalkovichov palác a „vyslovil želanie na jeho prioritné získanie pre univerzitu“ (17). V priebehu nasledujúcich rokov čakania sa zoznam potenciálnych lokalít rozšíril. Okrem niektorých nereálnych, až romantických nápadov ako Primaciálny palác a Hradný kaštieľ v centre mesta, sa diskutovalo aj o viacerých lokalitách mimo mesta. K týmto mimomestským lokalitám patrila Vojenská (posádková) nemocnica a priľahlým Esterházyho námestím (teraz Námestie republiky) a pozemok St. Genois (teraz Horský park) a neskôr aj Lanfranconiho pozemok (oblasť tzv. „Prvého suchého mlyna“) (18) (obrázok 1). Rozhodovanie bolo pre protirečivé záujmy zvlášť komplikované, najmä preto, lebo ani verejnosť nemala preferenčný názor v tejto otázke.

Prijatím zákona číslo XXXVI/1912 sa stala otázka umiestnenia univerzity veľmi aktuálnou. V novembri 1912 mestská komisia znovu prehodnotila spomínané varianty z hľadiska rozpočtu a väčšinou hlasov sa priklonila v prospech vnútromestského umiestnenia na Schiffbeckovom pozemku (19). Na rozdiel od toho minister vzdelávania, ako aj jeho ministerskí úradníci uprednostňovali myšlienku vybudovania univerzity mimo mesta (22). V roku 1912 sa objavili správy, že minister János Zichy sa po dôkladnom zhodnutí situácie s konečnou platnosťou rozhodol v prospech pozemku St. Genois pri Horskom parku. Táto správa potešila mnohých občanov, ktorí „sú zástancami moderného pohľadu postaviť univerzitu v prírode,

mimo mesta“ (20). Informácia však nebola podložená, žiadne rozhodnutie ešte nepadlo a minister sa vyjadril, že „pri uvažovaní bude považovať názor mesta za smerodajný“ (21).

Z poverenia ministra pricestovala dňa 1. mája 1913 do Bratislavy početnejšia komisia Združenia vysokých škôl na hodnotenie jednotlivých navrhnutých lokalít priamo na mieste (23). Komisia vo svojich záveroch, ktoré boli zaslané ministrovi konštatovala, že „Štátna nemocnica nevyhovuje (sic!) požiadavkám pre poskytovanie univerzitnej výchovy lekárov a komisia nepovažuje za želateľné vybudovať univerzitu vo vnútorných obvodoch mesta. Z dostupných vonkajších lokalít iba pozemok St. Genois zodpovedá požiadavkám kladeným pre univerzitu s jej botanicou záhradou“ (24). Na otázku o budúcom osude Štátnej nemocnice odpovedal následný prípis, podľa ktorého „minister kultúry si želá Lekársku fakultu vytvoriť mimo mesta na samostatnom pozemku (osade). Štátnu nemocnicu plánuje udržiavať v nezmenenom stave, aby mohla slúžiť ako dodávateľ pacientov pre plánované univerzitné kliniky“ (25) (pozn. v súčasnom ponímaní to znamená, že ju plánovali udržiavať ako nemocnicu „druhého typu“).

V centre mesta alebo mimo mesta?

Dobové hodnotenia sú jednotné v tom, že „...vznikla situácia, kedy minister kultúry nechce násilím presadzovať mimomestské umiestnenie univerzity, a tým postupovať proti názoru väčšiny predstaviteľov mestskej rady, ktorá podporuje umiestnenie univerzity vo vnútorných obvodoch mesta. Z druhej strany sa však minister v prospech vnútromestského umiestnenia kvôli svojmu opačnému presvedčeniu rozhodnúť nemôže“. Za týchto okolností bolo na ňu vedenie mesta, aby navrhnutím kompromisného riešenia uľahčilo rozhodovanie ministra, lebo, ako to mnohí komentovali, „...mesto bojovalo viac ako 30 rokov za samotnú univerzitu a nie za jej umiestnenie v tej či inej špecifickej lokalite!“ (26, 27).

Aj keď rozhodnutie ešte stále nepadlo, niektoré pozitívne správy mohli svedčiť o tom, že na vytvorení univerzity sa naďalej vážne pracuje. Dôležitým momentom bolo, že „Jeho cisárska a kráľovská výsosť, František Jozef I. svojím najvyšším rozhodnutím zo dňa 19. októbra 1912 najmilostivejšie ráčil povoliť, aby kráľovská univerzita v Bratislave na veky bola premenovaná na Uhorskú kráľovskú Alžbetínsku univerzitu“ (28). Dňom 19. decembra 1912 bola Štátna nemocnica úradne prevedená z rezortu ministerstva vnútra na rezort ministerstva vzdelávania v súlade s paragrafom 2 zákona číslo XXXVI/1912 (29, 30). Aj občania mesta splnili svoj záväzok a do konca roku 1912 zaplatili do štátnej nemocnice trojmiliónový príspevok na

vybudovanie univerzity (31). Nakoniec, 4. júna 1913, bol vypísaný konkurz na obsadenie katedry internej medicíny, chirurgie a gynekológie na bratislavskú kráľovskú Alžbetínsku univerzitu „vo výstavbe“ (32). Boli to významné signály, že uhorská vláda nemieni otvorenie univerzity donekonečna odkladať.

Lanfranconi alebo St. Genois?

Návšteva ministra vzdelávania Jankovicha v Bratislave dňa 11. októbra 1913 pri príležitosti vysvätenia Alžbetínskeho kostola (Modrý kostolík) svedčila o možnom kompromise v otázke umiestnenia univerzity. Minister pred vedením mesta povedal, že „právnická a filozofická fakulta novej univerzity sa otvára už začiatkom školského roku 1914/15, tieto fakulty budú prechodne umiestnené v budove starého Hlavného gymnázia po jej nutných stavebných úpravách. Lekársku fakultu zakladá ministerstvo na Lanfranconiho pozemku. Plány pre nivelizovanie pozemkov a umiestnenia univerzitných budov sa pripravujú v priebehu zimných mesiacov tak, aby sa už v jari roku 1914 mohlo uskutočniť slávnostné položenie základného kameňa Alžbetínskej univerzity. Stavba budov Lekárskej fakulty si pochopiteľne vyžaduje istý čas, preto otvorenie tejto fakulty sa plánuje až v jeseni 1916. Ako posledné v poradí bude nasledovať vybudovanie vnútromestskej časti univerzity na Schiffbeckovom pozemku, kde budú definitívne budovy právnickej a filozofickej fakulty. Do tej istej lokality sa plánuje aj centrálna budova a aula univerzity. Dovtedy kým sa stavebné práce nezačnú, univerzitné kancelárie budú dočasne umiestnené v Esterházyho paláci“ (33).

Tá časť vyjadrenia ministra, ktorá prezentovala umiestnenie Lekárskej fakulty na Lanfranconiho pozemku ako definitívne a nemeniteľné rozhodnutie, bola mienená ako odpoveď hnutiu časti občanov mesta, ktorí zaujali jednoznačne odmietavý postoj k tomuto riešeniu. O tom svedčí ich rozsiahle memorandum ministrom, v ktorom ho žiadajú, aby „...ráčil Lanfranconiho pozemok z kombinácií vylúčiť, a v prípade, že umiestnenie celej univerzity vnútri mesta má principiálne prekážky nariadiť, aby časti univerzity určené na mimomestskú lokalizáciu boli umiestnené na pozemku St. Genois.“ (34). Mestské zhromaždenie dňa 6. októbra 1913 prijalo stanovisko, podľa ktorého „Lanfranconiho pozemok nie je ideálnou lokalitou na vybudovanie univerzity, ale ak minister nemôže odhliadnuť od tohto umiestnenia, tak má sa zabezpečiť, aby vybudovaná univerzita nezasahovala do pozemkov okolitých cintorínov“ (35). Týmto svojím stanoviskom sa zákonodarný zbor mesta oficiálne postavil za ministerské rozhodnutie a toto vyjadrenie pomáha správne interpretovať aj obsah spomínaného prejavu ministra zo dňa 11. októbra.

Provizórne riešenia bývajú najtrvácnejšie

Po sarajevskom atentáte vypukla svetová vojna a plány na výstavbu univerzitných budov sa odložili. Nová univerzita začala svoju činnosť s tromi fakultami (právnickou, filozofickou a lekárskou) v existujúcich priestoroch mesta. Právnická fakulta sa otvorila začiatkom školského roka 1914/1915, filozofická fakulta v letnom semestri školského roka 1917/1918. Plánovaná prírodovedecká fakulta nebola vôbec otvorená.

S ohľadom na vojnový stav sa uhorská vláda rozhodla začať s výukou na Lekárskej fakulte v jeseni v roku 1916. Keďže sa plány novej výstavby z úsporných dôvodov, ako aj pre vojnové pomery nemohli ihneď realizovať, prikrčilo sa k adaptácii už existujúcich inštitúcií – Štátnej nemocnice a Detskej nemocnice Františka Jozefa. Chýbali však priestory na výuku teoretických disciplín a ani organizácia výuky nebola dotiahnutá. Preto boli v školskom roku 1918/1919 otvorené iba klinické ročníky, do zimného semestra sa zapísalo 48 študentov. Avšak skutočná výučba sa pre dramatické historické udalosti nemohla začať (2, 36, 37).

Univerzita Komenského

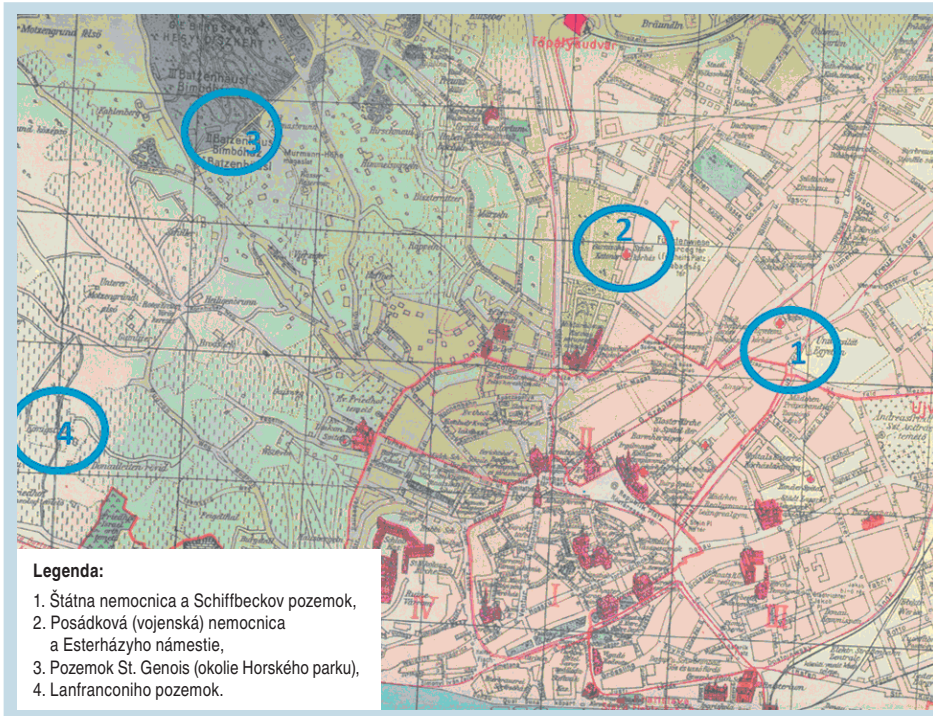
Rozpadom Rakúsko-Uhorskej monarchie sa dňom 30. októbra 1918 Slovensko stalo súčasťou Československej republiky. Necelý rok po vzniku nového štátu dňa 27. júna 1919 schválilo Národné zhromaždenie Československej republiky zákon č. 375 Zb. z. a n., podľa ktorého sa v Bratislave zriadila Československá štátna univerzita. Tá bola v decembri 1919 premenovaná na Univerzitu Komenského a jej prvou fakultou sa stala Lekárska fakulta, ktorá je de facto následníčkou Lekárskej fakulty Alžbetínskej univerzity (keďže vznikla v jej pôvodných priestoroch).

O okolnostiach založenia, začiatkoch pôsobenia, problémoch budovania, ale aj o nesporných úspechoch Lekárskej fakulty Univerzity Komenského existuje viacero výborných a starostlivo dokumentovaných publikácií (38–42). Podľa vynikajúcej prehľadnej monografie Beniaka a Tichého (38) sa výučba klinických predmetov začala už v decembri školského roka 1919/1920. Teoretické ročníky sa pre chýbanie primeraných priestorov neotvorili. Postavenie prvej (tzv. „starej“) budovy teoretických ústavov v roku 1926 pomohlo ale nedokázalo kompletné vyriešiť priestorové vybavenie LFUK. Preto sa už počas nasledujúceho školského roka uskutočnila súťaž na dostavbu druhej budovy teoretických ústavov, tá sa však realizovala až v roku 1960.

Diskusia pokračuje...

Už od začiatku svojho spôsobenia plánovala Univerzita výstavbu na pozemkoch Lanfranconi. Tu

Obrázok 1. Niektoré návrhy na umiestnenie Lekárskej fakulty označené na dobovej mape Bratislavy.

Obrázok 2. Satelitná fotografia stavby Fakultnej nemocnice na Rázsochách.

mali stať areály Lekárskej fakulty s novou 1 000 lôžkovou Fakultnou nemocnicou za plánovanú sumu 35 miliónov korún. Nestalo sa tak. Prvý rektor Univerzity, prof. Hynek sa trpkou sťažoval na postoj úradov k priestorovým podmienkam: „...nadšení a iluze, s nimiž jsme sem přišli, byly brzy uvedeny na patřičnou míru... státní úřady se o to přičinili tím, že zabrali místnosti najaté a adaptované pro účely univerzitních ústavů... universita v tomto ohledu nebyla tedy hýčkaná, zdá se mi, že sdílí osud ne příliš vítaných dětí, které jsou odstrkované, ale rostou z vlastní síly a tím houževnatěji dokazují své právo na život...“ (43).

Táto osobnosť, ktorú zvyknú označovať ako iniciátora Univerzity Komenského a jej Lekárskej fakulty musela konštatovať „...nezáujem a trestuhodné nepochopenie úradov v tejto záležitosti...“ (44).

Napokon sa dlho plánovaná univerzitná nemocnica s komplexom ústavov Lekárskej fakulty dodnes nepostavila. Klinická výuka aj v súčasnosti prebieha v priestoroch tej Štátnej nemocnice, ktorú expertná skupina už pred 100 rokmi hodnotila ako „nevyhovujúcu“ na účely univerzitnej výchovy lekárov (24). Hoci v Bratislave sa v druhej polovici 20. storočia otvárali nové nemocnice, tieto boli plánované ako

mestské zdravotnícke zariadenia tzv. druhého typu, a preto ich liečebná ani výučbová kapacita nedosahuje medzinárodný štandard, ktorý sa od nemocníc univerzitného typu právom očakáva. Ich následné spojenie do jedinej Fakultnej nemocnice iba kozmeticky zastieralo rozdiely medzi jednotlivými úrovňami zdravotnej starostlivosti, ale ani o krok nepriblížilo k riešeniu trvalého chýbania reprezentačného medicínskeho centra európskeho významu s modernými priestormi a špičkovým technickým vybavením.

Nová nádej – Rázsochy

Začiatkom 80. rokov 20. storočia, po viac ako 100 rokoch márneho plánovania novej univerzitnej nemocnice svitla nádej, že sa táto otázka konečne vyrieši pre blaho pacientov a v prospech výchovy nastupujúcich generácií lekárov. Dňa 15. júla 1982 bola schválená projektová úloha výstavby nového komplexu fakultnej (univerzitnej) nemocnice a celého areálu (tzv. „campusu“) Lekárskej fakulty s posluchárňami, laboratóriami, internámi a ostatnou občianskou vybavenosťou na lamačských Rázsochách v Bratislave. Stavba bola zapísaná ako „záväzná úloha štátneho plánu“ uznesením vlády zo dňa 7. 7. 1986 a dňa 31. 8. 1987 bolo vydané aj stavebné povolenie. Vláda SR svojím uznesením z 18. júla 1995 k prehodnoteniu financovania prioritných zdravotníckych zariadení na Slovensku určila priority, medzi ktoré bola zaradená i výstavba Fakultnej nemocnice spoliklinikou (FNsP) Bratislava-Rázsochy. Rozhodnutím ministra zdravotníctva z 26. 7. 1995 investor FNsP Bratislava-Rázsochy

začal v spolupráci s projektantom vypracovanie aktualizácie-inovácie projektovej dokumentácie stavby, stavebné povolenie na zmenu stavby pred dokončením bolo vydané dňa 28. 7. 1997. Uznesením vlády bol vyhlásený Rozvojový program verejných investícií na roky 1995 – 1998, ktorý zahŕňal i výstavbu FNsP Bratislava-Rázsochy. Vláda 2. 12. 1997 odsúhlasila návrh financovania prioritných zdravotníckych stavieb v prechodnom období a ďalšie vyhľadanie najvhodnejšej formy zahraničného úveru splácaného zo štátneho rozpočtu. Vláda 31. 10. 2000 zrušila uznesenie z roku 1997 a financovanie FNsP Rázsochy bolo zastavené (45).

V rozostavanej Fakultnej nemocnici na Rázsochách uviazli v dnešných cenách viac ako 3 miliardy zo štátnej pokladnice. Plocha areálu má 15 hektárov, z ktorých sú tri zastavané (obrázok 2). Z pôvodného projektu sa zrealizovala hrubá stavba nemocnice, na pozemkoch už sú inžinierske siete, do objektov je zabudovaná aj časť vzduchotechniky, kotoľňa je postavená na 90 %, vo vysokom stupni rozostavanosti je trafostanica a čistiareň odpadových vôd. V lôžkovej časti sú vybudované vnútorné steny a priečky a osadené okná. Stavebné povolenie bolo v roku 1997 rozšírené o jednotku intenzívnej starostlivosti, heliport a príjazdovú rampu. Dostavba by podľa odborníkov vyžadovala ďalšiu investíciu asi päť miliárd (46). Štát peniaze na dostavbu nemá, mestská časť Lamač i samotná Bratislava má v tomto lukratívnom prostredí rozvojové zámery a rozbehnutá stavba chátra....

Genius loci (epilóg)

Na prelome 19. a 20. storočia považoval významný politický činiteľ v oblasti kultúry a vzdelávania Albert Berzeviczy za príčinu dlhoročného odkladu založenia univerzity v Bratislave „...chýbanie podpory verejnosti, bez ktorej by aj najodvážnejšie a najrazantnejšie pôsobiaci štátnici sotva boli schopní aj najlepšiu myšlienku presadiť. Iba podpora širokej verejnosti môže byť donucovacou silou na presvedčenie tých, čo pochybujú o ozajstnej aktuálnosti problému...“ (8). Skutočne, pred viac ako 100 rokmi sa verejnosť správala k myšlienke vzniku novej univerzitnej nemocnice so značnou dávkou ľahostajnosti. Považovala ju za „...vnútornú záležitosť súťažiacich miest a prejav finančného záujmu jednotlivých záujmových skupín a nedokázala rozpoznať a akceptovať jej širší, celospoločenský význam, v čom ju podporovali aj viaceré jednostranne formulované novínové príspevky. Bolo by však dôležité, aby sa nevyhádžalo z lokálnych záujmov, ale aby sa dôraz kládol na nutnosť a aktuálnosť vzniku novej univerzity, bez ktorej sa zvýši naše zaostávanie od západných krajín...“ (8).

Zmenil sa prístup verejnosti k tejto myšlienke za 130 rokov?

prof. MUDr. László Kovács, DrSc., MPH
2. detská klinika LFUK a DFNSP
Limbová 1, 833 40 Bratislava
e-mail: kovacs@dfnsp.sk

Literatúra

1. Császár M. Az Academia Istropolitana. Pozsony, 1914.
2. Lukinich I. Az egyetem alapításának története. Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvtár és Nyomda RT, Pécs, 1933.
3. Pozsonyvidéki Lapok. 5. december 1878.
4. Pozsonyvidéki Lapok. 23. august 1878.
5. Pávay-Vajna G. Pozsony és a harmadik egyetem. Pozsony, 1884.
6. Nyugatmagyarországi Híradó. 5. december 1906.
7. Nyugatmagyarországi Híradó. 8. december 1906.
8. Berzeviczy A. Közművelődésünk és a harmadik egyetem. Budapest, 1894.
9. Nyugatmagyarországi Híradó. 5. marec 1910.
10. Nyugatmagyarországi Híradó. 26. máj 1910.
11. Nyugatmagyarországi Híradó. 23. jún 1910.
12. Nyugatmagyarországi Híradó. 21. apríl 1911.
13. Nyugatmagyarországi Híradó. 8. november 1911.
14. Nyugatmagyarországi Híradó. 28. november 1911.
15. Nyugatmagyarországi Híradó. 6. jún 1912.
16. Nyugatmagyarországi Híradó. 12. jún 1911.
17. Pozsonyvidéki Lapok. 11. september 1879.
18. Nyugatmagyarországi Híradó. 26. máj 1912.
19. Nyugatmagyarországi Híradó. 12. november 1912.
20. Nyugatmagyarországi Híradó. 16. júl 1912.
21. Az Est 17. júl 1912.
22. Nyugatmagyarországi Híradó. 13. február 1913.
23. Nyugatmagyarországi Híradó. 3. máj 1913.
24. Nyugatmagyarországi Híradó. 7. máj 1913.
25. Nyugatmagyarországi Híradó. 6. august 1913.
26. Nyugatmagyarországi Híradó. 27. máj 1913.
27. Nyugatmagyarországi Híradó. 8. jún 1913.
28. Nyugatmagyarországi Híradó. 3. december 1912.
29. Nyugatmagyarországi Híradó. 21. december 1912.
30. Nyugatmagyarországi Híradó. 23. február 1913.
31. Nyugatmagyarországi Híradó. 5. december 1912.
32. Nyugatmagyarországi Híradó. 8. jún 1913.
33. Nyugatmagyarországi Híradó. 12. október 1913.
34. Nyugatmagyarországi Híradó. 5. október 1913.
35. Nyugatmagyarországi Híradó. 7. október 1913.
36. Nyugatmagyarországi Híradó. 24. február 1914.
37. Nyugatmagyarországi Híradó. 27. jún 1914..
38. Beniák, M, Tichý M. Dejiny Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. I. časť. Bratislava, Univerzita Komenského 1992, 320 s.
39. Bokešová-Uherová M. Dejiny zdravotníctva na Slovensku. Martin Osveta 1989, 370 s.
40. Cifra J. Hulín I. Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Bratislave 1919 – 1979. Bratislava Alfa 1982, 118 s.
41. Kapellerová A, Kovács L. Dejiny bratislavskej Detskej kliniky. SAP Bratislava 2005, 200 s.
42. Stanek I. Vývoj výstavby fakulty a dôsledky jej zaostávania. In: 50 rokov Univerzity Komenského z aspektu jej výchovnej funkcie. Zborník UK, 1969.
43. Archív LF. Fond: Rektorát UK. Ročenka 1919 – 1924, 46 s.
44. Archív LF. Protokol zápisnice zo 17. decembra 1930.
45. <http://www.lamac.sk/index.asp?page=121> (18. marec 2008)
46. Parkrová J. Plán zmien nemocnice ešte nie je. <http://bratislava.sme.sk/c/3102140/plan-zmien-nemocnice-este-nie-je.html> (1. apríl 2008).
47. Bartl J. a spol. Comenius University 1919 – 1984. Bratislava, Comenius University